

בדד. כתב-עת לענייני תורה ומדע. **חוב' 31 - אב תשע"ו.** עורך: עלי מרזבך. רמת גן, אוניברסיטת בר אילן, תשע"ו. 149+51 עמ'. (Ely.Merzbach@biu.ac.il)

הקובץ 'בדד' שיוצא לאור פעמיים בשנה ממשיך לשמור על איכותו התורנית-מדעית המרשימה. הוא בפירוש אינו שווה לכל נפש, ומיועד בעיקר לאנשי תורה הפתוחים להגות ולמחקר מודרניים, או לאנשים עם רקע מדעי וגם מידה גדושה של ידע תורני. מתוך י"ג הכותבים רק ארבעה הם אנשי אוניברסיטת בר אילן, וראוי לציון הוא שכותבים נכבדים ממוסדות אקדמאיים אחרים מוצאים ב'בדד' במה מכובדת לדבריהם. פרופ' זהר עמר פותח בזיהוי אבני החושן, ומסייג מראש שרוב המסורות מתחילות מהראשונים מפני שחז"ל לא הותירו לנו דרכי זיהוי משמעותיות בנושא זה. הוא סולל גישות חדשות שיקלו על הזיהוי לקראת בניין הבית השלישי וחידוש העבודה במהרה בימינו, כולל מתן משקל-יתר לתרגומים העתיקים מצד אחד, והפרדה בין הגישה ההיסטורית לגישה ההלכתית, שאולי מתירה

נתקבלו במערכת

גמישות מסוימת בזיהויים, מצד שני. שני מאמרים עוסקים בביאורי סוגיות בעזרת שיטות מתמטיות מודרניות, ומוזכרים תהליכים סטוכסטיים והתנועה הבראוונית ונוסחת בלק-שלוס ותורת השרידות וסדרת פיבונאצ'י ו'מספר הזהב' ועוד, והמתעניין והמתאמץ להבין גם יבין ויהנה בעז"ה... עוד מאמרים ותגובות עוסקים בלוח העברי, מאמר אחד עוסק בשילוב מחקר ארכיאולוגי וטקסטואלי-פרשני כדי לזהות את שער המים של ירושלים המוזכר בספר נחמיה (שאינו זהה לשער המים של בית המקדש כמובן), וד"ר דניאל רייזר מהאוניברסיטה העברית מספר על שיטת דימיון-עצמי שהתפתחה בשנים שלפני מלחמת העולם בעולם החסידי ושזכתה לעדנה בימינו. באנגלית כותב המהנדס יוסף יצחק איידלר מציריך מאמר מקיף על תולדות מדידת הזמן בספרות התורנית, ומתברר שוב שמה שמובן מאליו היום לא היה מובן כלל אתמול, ושגישות הלכתיות צדדיות היום עמדו פעם במרכז הבמה ההלכתית! ועוד לא סקרנו את כל המאמרים והתגובות שבגיליון. גם החיצוניות של החוברת זכתה לחידוש ומתיחת פנים. יישר כוחו של העורך על הבמה המיוחדת שלו, המביאה כבוד רב למו"ל - אוניברסיטת בר אילן.